

num tandem protrahitur, vel verba postea proferenda: „Accipe potestatem etc.“;

c) si in porrectione instrumentorum verum vinum aut verus panis triticus porrectus non sit;

d) si ordinandus neque calicis cuppam, neque patenam immediate manu sua tetigerit: nam si alterutrum tetigit, vix non certa est ordinatio;

e) si ultima manuum impositio aut ejus verba omissa, resp. essentialiter corrupta sint.

NB. Auctores antiquiores nonnulli in dubium vocant ordinationem, si *hostia* patenae superposita immediate tacta non sit ab ordinando: verum sine ratione. Nam 1) S. Alph. ordinationem valere, dicit moraliter certum esse; 2) *practica* certitudo eruitur ex mox dicendis de tactu patenae vel calicis; 3) extra omnem dubitationem est, tactum instrumentorum, qui *certo* non est divinae institutionis, non alium nec ulteriorem requiri, quam quatenus ab Ecclesia praescribitur (imo solummodo eum, qui ab Ecclesia certo praescribitur): at ut legenti Pontificale patet, Ecclesia *praescribit* solum tactum cuppae calicis et patenae, non immediatum tactum hostiae, dicens: „tradit calicem cum vino et patenam superpositam cum hostia, et ipsi (ordinandi) illam accipiunt inter indices et medios digitos etc.“ Quibus verbis manifeste assignatur non hostiae, sed patenae contactus: nam a) vox „illam“ obvio sensu grammaticali ad patenam refertur; b) modus dicendi in Pontificali analogus, quo pronomen refertur ad verbum non proximum, sed remotum, occurrit in ordinatione subdiaconi „calicem vacuum cum patena superposita, quem tangunt...“; c) in forma ordinationis presbyteralis impossibile est, vocem „illam“ ad aliud referri, nisi ad patenam, siquidem patena utique inter indices et medios digitos accipi potest, hostia minime, quae summum solis digitis indicibus potest tangi; d) ut ex responso S. C. R. patet, haec S. C. judicavit, rigorose sufficere tactum aut calicis, aut patenae: quare multo magis sufficit, tetigisse calicem et patenam, non vero hostiam.

Igitur, ut modo dixi, in collectione auth. decret. S. C. R. Gardellini n. 2143 in una *Galliarum* 3. Dec. 1661 ad scrupulum Fr. Ephrem, nempe se non tetigisse tactu physico calicem in sua ordinatione ad presbyteratum, respondit: „Posse continuare celebrationem SS. Sacrificii absque ullo scrupulo ac tutâ prorsus conscientia.“

Quod responsam videtur ostendere, 1) Romae ritum illum non consideratum esse ut ex Christi institutione essentialem, sed solum ut ex Ecclesiae praecepto fortasse valoris causa necessarium: alias enim non S. C. R. responsum dedisset, utpote quae solas illas res dijudicet, quae ex *Ecclesiae* praescripto necessariae sunt in sacris functionibus; 2) tactum immediatum alterutrius sacri vasis esse ad valorem sufficientem, i. e. sive solius patenae — quod formaliter edicitur —, sive solius calicis — quod concludere prorsus licet: melius enim per tactum calicis ordinandus dici potest accepisse calicem cum omnibus, quae calice continentur et ei superposita sunt, quam per tactum solius patenae dicitur accepisse etiam calicem cum vino cum ea cohaerentem.

Nihilominus S. C. C. de eadem re consulta d. 28. Maji 1796 in una *Santandriensi* contrarium responsum dedit pro conditionata ordinationis repetitione.

6. Praeter ritus sive certo sive dubie essentielles alii sunt, qui ad valorem quidem non pertinent, sed *sub gravi* omnino observari debent, imo quorum aliqui, si omissi sint, debeant suppleri. — Inter quos numerant a) unctionem manuum, b) traditionem vestimentorum, c) recitationem canonis cum Episcopo; verum rigorosius id extendas ad omissionem consecrationis in canone: cf. S. Alph. l. 6. n. 759; Sanchez *consil. mor.* l. 7 c. 1 dub. 13; Laeroix l. 6 p. 2 n. 2322; Gobat tr. 8 n. 132; imo etiam de *supplenda* canonis recitatione non videtur constare.

Caput II.

De Ordinis rationibus extrinsecis.

§ 1.

De ministro Ordinis quoad ordinationis valorem.

I. De fide definita est, potestatem ordinandi non esse presbyteris cum Episcopis communem, ex can. 7 sess. 24 Conc. Trid.

II. Certum est, ordinationem presbyteri a solo Episcopo fieri valide posse.

III. Dubium non est, S. Pontificem presbytero potestatem minores ordines conferendi committere posse.

IV. Idem probabiliter de conferendo subdiaconatu valet; imo etiam de diaconatu quidam dubitant, an hoc asseri debeat.

Explicatio. Nota ad II. Ex constanti Ecclesiae praxi et Patrum testimonio semper rejectae fuerunt ordinationes a simplici presbytero factae. Imo notum est, unam ex rationibus firmissimis, cur sectis Novatorum saeculi decimi sexti presbyteros et sacramentorum ministros deesse, catholici palam semper edixerint, fuisse, quod nullos haberent *Episcopos*, qui valide ordinare presbyteros possent.

Ad III. Antiqua praxis a Tridentino, etsi ad legitimos limites red-⁵⁹³ acta, tamen confirmata est, secundum quam abbatibus aliisque exemptis praelatis Episcopo inferioribus liceat suis subditis regularibus tonsuram et ordines minores conferre: v. sess. 23 *de ref.* cap. 10. — Idque, si teneas, minores ordines ecclesiastici instituti esse, non mireris: nam quod ecclesiastici instituti est, Summus Pontifex, cui vult, committere potest. Licet igitur solis „praelatis“ de facto id commiserit: tamen dubitari nequit, quin aliis etiam presbyteris — qui tandem eundem sacramentalem characterem habent — id committere possit, imo etiam iis, qui presbyteri nondum sint.

Ad IV. Eadem *saltem* probabilitate, qua dicitur, subdiaconatum sacramentum non esse, sed ordinem institutionis ecclesiasticae, dici debet, Summum Pontificem facultatem subdiaconatus conferendi communicare posse presbyteris. — Imo etsi sacramentum sit, nondum illico sequitur, hanc facultatis communicationem fieri non posse: nam quod ex sese facultati presbyteri desit, aliquando per Romanum Pontificem ut supremum Ecclesiae principem, suppleri posse, constat ex confirmatione delegatione Apostolica per presbyterum conferenda. Cf. hoc vol. n. 96 sqq.

Quare consulenda est traditio et praxis Ecclesiae. Quae certos nos facit, facultatem presbytero transferri posse *relate ad subdiaconatum*. (Cf. jam ex antiquo tempore epistolam I. Gelasii I., qua monet presbyteros, ipsis nulla ratione concedi, ut subdiaconum vel acolythum ordinent *sine concessione Summi Pontificis*.) Posterioris aetatis exempla plura adsunt.

Dubium relinquitur *relate ad diaconatum*. Si verum est, quod refertur, in ipsa Urbe anno 1662 Abbatem Cisterciensem ordinasse suos subditos in subdiaconos et diaconos, Alexandro VII. non contradicente, itemque subsequenti anno Gandavi: dubium videtur satis sublatum esse. Verum quum non satis constet, authenticam esse hanc relationem, quaestio sub lite posita manet. Cf. J. Wex „*Ariadne Carolino-canonica*“ Aug. Vindel. 1708 part. V. tract. 3 contro. 2.

§ 2.

De ministro quoad licitam Ordinum collationem.

594 I. Quamquam valida est ordinatio facta a quolibet Episcopo, i. e. episcopali caractere per consecrationem insignito, quantumvis excommunicato et ab Ecclesia seuncto: nihilominus licita non est ordinum collatio (cui ipsa tonsurae collatio adnumeratur), nisi ab Episcopo proprio aut cum ejus licentia.

II. Episcopus *proprius* dicitur sive ratione *originis ordinandi*, sive ratione *domicilii*, sive ratione *beneficii jam obtenti*, sive ratione *famulatus*: ex Constit. Innoc. XII. „*Speculatores*“ 4. Nov. 1694: quam vide in Bullario vel etiam apud Lacroix l. 6 p. 2 n. 2166 sqq.

III. Regulares, etiam exempti, nisi de contraria consuetudine aut de speciali privilegio constet, ordinari debent ab Episcopo dioecesis, in qua monasterium situm est: qui si ordinationem non habeat, Superior regularis, accepta per Episcopum vel Vicarium generalem attestacione ordinationis ab Episcopo loci non habendae, suos subditos ad alium Episcopum transmittere potest. Cf. Lacroix l. c. n. 2236: quod post decretum Clem. VIII. extra dubium est. S. Alph. n. 768.

Uberior explicatio.

595 Nota ad I. 1. Non idem, quod de ordinatione a quolibet Episcopo facta dicitur, dici potest de ordinatione, quam contulit presbyter seu praelatus Episcopo inferior. Nam si delegatio Romani Pontificis nullatenus aderat vel erat revocata: ordinatio quaelibet invalida est; verum si quis Abbas indultum conferendi ordines (minores) habens limites indulti excessit, conferendo illos ordines etiam non subditis, S. C. C. compluries ejusmodi ordinationem *validam* pronuntiavit in *Conimbr.* 26. Junii 1655, in *Panorm.* 16. Martii 1647, in *Cataniensi* 23. Nov. 1641: v. Ben. XIV. *de syn. dioec.* l. 2 c. 11¹.

2. Aliqui scriptores male intelligentes facta quaedam saeculi noni putabant, ordines ab haereticis vel schismaticis collatos pro invalidis habitos esse. Verum id falso asserunt. Res gestae Pontificiae exhibent quidem aliquas *reordinationes*, quae vocantur. At perperam aliquis haec accipit pro *sacramentalis* ritus iteratione. Ritus materialiter quidem fere iidem recte adhiberi poterant, ac in ipsa sacramenti ordinis collatione, non ad hoc conferendum, sed ad male ordinatos reconciliandos. Plerique enim ritus ordinationis aut certo aut probabiliter exhibent tantum exterius id, quod factum jam est aut fiet per sacramentum, atque ecclesiasticam deputationem continent, ut ordinatus ex solemnibus deputatione nomine Ecclesiae etiam faciat, quod per sacramentum susceptum immediate nomine Christi agere potest. Quare illi ritus ex mente Ecclesiae prorsus assumi possunt, ut hanc solam deputationem ex parte Ecclesiae perficiant, e. g. manuum impositio, vestium vasorumque traditio: quod si fit, manifestum est, illos

¹ Ratio est, quia Abbatibus amplior facultas re ipsa data erat, restrictio autem quoad solos subditos non ita facta, ut certo afficeret praeter licentiam etiam valorem. — Nihilominus S. C. postea in casu proposito contrariam opinionem secuta pro nullitate sententiam dixisse fertur: contrarias autem factas esse sententias eo minus mirum esse debet, quod agatur de re, quae tandem legislationi Ecclesiae subjecta est.

ritus in reconciliandis illis, quos Superior illegitime ordinatos esse judicabat, apte adhibitos esse. Aut si mavis in sola manuum impositione sistere, quae in „reordinatione“ fiebat, haec ex usu et praxi Ecclesiae reconciliationem proxime denotat; ex quo consequens est, eum, qui sacrilege consecratus erat, si reconciliationem Ecclesiae acceperit, posse rite et legitime ordinum functiones in posterum obire.

3. Id vero semper supponi debet, quando ordinatio ab haeretico, schismatico etc. facta valida esse dicitur, ritum essentialem rectamque intentionem nullatenus fuisse mutatam. Quoniam vero ejusmodi corruptionis fundata suspicio facilius quoad hominem haereticum etc. adesse potest: minor etiam certitudo ordinationis valide peractae habetur, quam ea est, quae habetur in ordinatione a legitimo ministro intra Ecclesiam facta.

Ad II. 1. Ratione *originis* ille dicitur Episcopus proprius, in cujus⁵⁹⁶ dioecesi ordinandus natus est, seu rectius, ubi parentes seu pater tempore nativitatibus ordinandi domicilium suum habebant (siquidem non *casualis* nativitas respicitur, sed *naturalis*, ut dicitur in Bulla Innocentii; naturalem vero eam esse, quam dixi, habetur ex S. C. C. 15. Febr. 1704: v. Scavini tom. 3 n. 602).

Si vero ordinandus est filius illegitimus, attenditur domicilium *matris*.

Si fuit *expositus*, attenditur locus, ubi *expositus repertus est*; vel, ut alii putant, ubi est *baptizatus*: Vering *Kirchenrecht*, Buch II § 58, Note 8.

Si est *infidelis* baptizatus, pro *origine* sumitur locus, ubi *baptismum recepit*: ita ex Const. Pauli III. „*Cupientes*“.

2. Ratione *domicilii*, ut ab originis titulo distinctus adsit titulus, requiritur aut decennalis habitatio, aut translatio majoris partis bonorum cum habitatione notabilis temporis (quod Episcopi judicio relinquunt); in utroque casu insuper requiritur jurata assertio, qua ordinandus fateatur, sibi in animo esse, perpetuo ibi habitare. — Ita Bulla „*Speculatores*“.

3. Ratione *beneficii* intelligitur ille Episcopus proprius, in cujus dioecesi ordinandus obtinuerit beneficium ecclesiasticum, quod 1) ordinandus debet jam pacifice possidere, 2) debet post detracta onera sufficiens esse ad honestam sustentationem, neque admittitur supplementum per patrimonium. — Insuper exhiberi debent literae *testimoniales* Episcopi tum originis tum domicilii de vita, moribus, aetate, natalibus ordinandi.

4. Ratione *famulatus* ille Episcopus (dioecesanus; nam Episcopo qui est titularis tantum, id non licet) ordines conferre potest, cui candidatus per triennium famulatus sit et cujus expensis vixerit — etsi non in domo episcopali, si modo in loco aut prope locum Episcopi (imo distantia unius alteriusve miliarii non obstat, quominus *prope* locum Episcopi vivere dici possit) —: sed cum conditione, ut ordinato infra mensem beneficium sufficiens conferat, aut ad titulum pensionis vel patrimonii eum ordinet. Requiritur pariter literae testimoniales de vita, moribus, aetate etc.

NB. Nomine familiaritatis etiam famuli famulorum ordinari possunt, modo fraus desit.

5. Hi sunt tituli jure communi admissi, ex quibus Episcopus *ordines conferre possit*: qui distinguuntur a titulo *sustentationis* seu *mensae*, vi cujus ordinandus petat ordinationem, quamquam beneficium obtentum etiam titulum sustentationis facit.

597 Ad III. 1. Novitii secundum S. Alph. n. 765 probabiliter ordinari possunt ab illo Episcopo, a quo ipsi religiosi ordinandi sunt sive ex jure communi sive ex speciali religiosi ordinis privilegio: attamen indigent *titulo mensae*. Imo eos posse ab Episcopo loci, ubi situm est monasterium, ordinari, ex eo sequi videtur, quod ibi vere habent domicilium: verum Episcopus videtur ab iis exigere posse vel debere juramentum, quo fateantur, sibi in animo esse post novitiatum vota religiosa emittere. — At quum stricte religiosi nondum sint, dubium non est, quin possint etiam ab Episcopo originis ordinari, aut domicilli, si quod adhuc aliud retinent. Discees tamen *limitatam* facultatem Superioris regularis in illis ad ordines admittendis ex iis, quae infra notantur § 3 ad II n. 7.

2. Putant aliqui (v. adnotat. Ratisb. ad Gury), secluso *speciali privilegio*, post Constitutiones Pii IX., quibus nunc religiosi pro tempore ante solemnia vota emittere jubeantur simplicia, professos votorum simplicium, si cum titulo mensae ordinentur, ordinari *debere* ab Episcopo originis, aut domicilli ante ingressum habitati: verum id mihi non probatur. Nam si probabile est — uti S. Alph. est —, ipsos *novitios non debere* ab illo Episcopo ordinari, multo minus *ita debent* ordinari professi simplicium votorum. Quod vero ex Act. S. Sedis vol. I. p. 366 affertur, quasi S. C. sic decreverit, id non respicit sodales alicujus religiosi ordinis, sed saecularis congregationis; neque licet, quod de his statutum est, ad illos transferre.

§ 3.

De subjecto ordinationis.

598 I. Ad valorem ordinationis in subjecto requiritur, ut sit mas baptizatus, et si de suscipiendo episcopatu agitur, ut valide presbyteratum acceperit: dein in homine, qui ad usum rationis pervenit, requiritur, ut susceptio ordinum sit voluntaria saltem habitualiter.

II. Ut vero licite ordo suscipiatur, ordinandus debet 1. in statu gratiae exsistere;

2. sequentibus conditionibus munitus esse: 1) debet esse confirmatus, 2) inferioribus ordinibus instructus, 3) nulla irregularitate aut censura impeditus, 4) tot annos natus, quot canone requiruntur, 5) debita scientia institutus et comprobatus, 6) divina vocatione donatus, 7) titulo sustentationis instructus, 8) pro circumstantiis literis testimonialibus vel dimissoriis munitus, 9) debito tempore et post debita interstitia admissus.

599 **Explicatio.** Nota ad I. 1. Certum est, feminas jure divino ab ecclesiastico munere excludi: quare, quum ordinatio tendat ad hominem in ecclesiastico munere constituendum aut ad illud praeparandum, femina *cujuslibet* ordinis incapax est.

2. Baptismus requiritur ad valorem sicut reliquorum sacramentorum, ita etiam ad sacramentum ordinis; ad quemlibet etiam ordinem, qui sacra-

menti rationem non habeat, ex ea ratione requiritur, quod nemo potest ordinarium munus ecclesiasticum gerere, qui non sit Ecclesiae membrum.

3. Ad valorem episcopatus requiri presbyteratum rite susceptum, jam supra dictum est, siquidem episcopatus est sacerdotii complementum tantum. Ad sacerdotii vero *valorem* non requiri ceteros ordines praevios, extra controversiam est.

4. Circa voluntatem, qua ex parte subjecti voluntaria esse debet ordinis susceptio, hoc notandum est: 1) valide ordinari infantem, sicut recipit reliqua sacramenta, ex praxi Ecclesiae et ex rationibus theologis, seu paritate rationis cum reliquis sacramentis, constat; 2) nihilominus, quia cum ordinibus sacris simul suscipitur obligatio gravis ad coelibatum et reliqua onera: quid faciendum sit, si quis illicite sic ordinatus sit, antequam proprium consensum dare potuerit, vide infra c. III. *de coelib.*; 3) ut vero ordinatio hominis, qui unquam usum rationis habuerit, valeat, certum est requiri et sufficere, ut susceptio sit habitualiter voluntaria, id est, ut candidatus voluntatem expresse habuerit, neque retractaverit: quamquam in praxi vere impossibile est, eum, qui sui compos sit, non habere saltem virtuales intentionem.

Cf. S. Alph. l. 6 (de sacramentis in genere) n. 81.

Ad II. 1. Confirmatio praerequiritur quidem, quum et a Conc. Tri-⁶⁰⁰dentino et a Pontificali Romano ante ipsam tonsuram postuletur: attamen *sub veniali* tantum (S. Alph. 786).

2. Qui ante inferiores ordines rite susceptos superiorem sumit, dicitur *per saltum* ordinari; idque ex se *grave peccatum* est: S. Alph. n. 793. Verum id dic, quando de inferiore ordine nullatenus dato aut certe invalide collato constat; si enim solummodo dubius aliquis defectus in ordinatione occurrit, consultum quidem semper est, sub conditione repetere ordinis probabiliter accepti collationem, idque eo magis, quo altior jam ordo est: verum nisi agatur de defectu in presbyteratu commisso (idem dic de episcopatu), ratio necessaria et omnino obligans non est, cur aliquis ordine secundum probabilem juris sententiam valido contentus non sit.

3. De irregularitatibus et censuris v. postea: cum his ordinari, grave peccatum est.

4. Aetas a lege ecclesiastica requisita est:

1) pro episcopatu annus 30. completus: v. S. Alph. n. 799;

2) pro presbyteratu annus 25. inceptus; cf. Trid. sess. 23 *de ref.* cap. 12;

3) pro diaconatu annus 23. inceptus l. c.;

4) pro subdiaconatu annus 22. inceptus l. c.;

5) pro minoribus ordinibus et tonsurâ certa aetas non praescribitur, legitima aetas censetur a 7—14 annis; videtur autem Episcopus certam aetatem ultra septennium exigere posse (cf. Ben. XIV. Constit. „*Inter sollicitas*“).

Aliquando Episcopi vi specialis privilegii dispensare possunt *infra annum* aetatis requisitae, sed *solum quoad sacerdotium*: amplior dispensatio omnino S. Pontifici reservatur; v. *Facult. quinquennales* pro Germania Epp.

5. Scientia a Trid. (v. sess. 23 *de ref.* capp. 4, 5, 7, 11, 13, 14) ⁶⁰¹ requisita ea est, ut

1) pro tonsurâ accipiendâ sciant rudimenta fidei et sciant legere et scribere;

2) pro ordinibus minoribus intelligant linguam latinam;

3) pro subdiaconatu et diaconatu sint tum in literis, tum in officiis suis et in exercendis suis ordinibus instructi (quare si officia sua et ordines suos sciunt et exercere possunt, reliqua in doctrinis instructio et scientia latam prorsus patitur interpretationem);

4) pro presbyteratu idonei sint ad docendum populum in rebus fidei necessariis et ad administranda sacramenta; id quod saltem relate ad eos ordinandos, qui ad curam animarum adspirant seu destinantur, intelligitur etiam aliquatenus de sacramento poenitentiae administrando. Ceterum S. Alph. n. 790 sqq. admittit, minorem scientiam sufficere pro religiosis iis, qui ad curam animarum non destinantur, quia tum suum finem facilius assequantur, tum in reliquis facilius a sodalibus suum auxilium praesto habeant: ita ut instructionem requisitam, quam nondum habent, brevi assequi possint. (Quod in casibus necessitatis, si urget collatio subdiaconatûs, ad alios etiam transferri licet, quando defectus *praesentis instructionis* similiter suppletur.)

NB. Haec scientia debet diligenti examine ab Episcopo esse approbata: v. Trid. ib. cap. 12 et 14. Imo examinatio versari debet, praeterquam circa mores etc., circa doctrinam, munera sacra ordinibus suscipiendis annexa, cantum, exercitium ordinis suscepti. Episcopus autem in ordinandis religiosis *acquiescere potest* testimonio Superioris circa doctrinam etc.; verum ex Bulla Bened. XIV. „*Expositi nobis*“ anno 1747 potest Episcopus ordinans etiam regulares examinare (S. Alph. n. 792); nisi habeant speciale privilegium, cujus privilegii non communicabilis exemplar est in Const. Greg. XIII. 22. Sept. 1582 et decreto Innoc. XII. 17. Aug. 1695 apud Lacroix l. 6 p. 2 n. 2194, ubi dicitur, ut ordinentur a quibuscunque Episcopis, quos maluerint, absque ulla inquisitione de cantu, caerimoniis ecclesiasticis, idoneitate etc., cum sola approbatione a suis Superioribus obtenta. Verum recentioribus temporibus usu venit, ut simul cum concessione recipiendi ordines a *quolibet Antistite* omnes illi, quibus hoc privilegium datum sit, habeantur exempti ab examine de doctrina aliisque rebus subeundo, ut censet Riganti in *Reg. XXIV. Cancell.* § III. n. 290.

602 6. De divina vocatione hîc imprimis noto, debere positiva probatione constare de vitae probitate tum Superiori, ut ad ordines, maxime sacros, admittere possit, tum ipsi candidato, ut sacrum ordinem suscipere sibi liceat. Quare recte S. Alph. docet, communiter non sufficere, ut clericus hucusque in vitio turpi consuetudinarius sincerum dolorem de peccatis suis conceperit et firmiter proponat caste vivere — quod utique ad sacramentalem absolutionem per se sufficit — sed requiri aut aliquam temporis diuturnioris experientiam, aut extraordinaria signa majoris gratiae divinae, quae moralem certitudinem de *constantia* in bono proposito faciant: alias ejusmodi candidatum eo ipso, quod *temere* statim onus perpetuae castitatis in se sumere velit, idque cum periculo et propriae salutis et scandali alieni, absolutionis incapacem esse.

Ceterum circa vocationem ad clericatum (maxime ad sacros ordines) aliquo modo conferri possunt, quae de vocatione ad statum perfectionis, et speciatim ad statum religiosum, dicta sunt vol. I.

n. 506 sqq. Videlicet similia in utrisque requiruntur, imo in candidatis saecularis cleri ex parte plura, quam in candidatis religiosi statûs. Requiritur scilicet 1) recta intentio, qua quis quaerat non otium vel honorem hujus vitae, sed divinam gloriam et propriam perfectionem. — Requiritur 2) aptitudo ad subeunda munera, quae in statu clericali impleri debeant; hinc pro iis, qui ad sacerdotium cum cura animarum adspirant, aptum ingenium et scientia, iudicium prudens in rebus et negotiis gerendis, conscientia timorata neque nimis scrupulosa, ne ex una parte periculum subeant tepescendi in quotidiana rerum sacrarum tractatione, neve ex altera parte in tot negotiis ceteroqui summi momenti haerere et timere soleant. — Requiritur 3) virtus probata et animi constantia.

Circa paupertatem quidem et obedientiam religiosus graviora onera in se sumere debet; quare et vitae communis amor et submissi animi indoles ab eo requiruntur, a clero saeculari non tanto gradu; at propriae animae pericula graviora, minora adjumenta hunc circumstant, quam religiosum, praesertim quam religiosum, qui vitae activae non ita sit deditus.

Unde concludes, gravissimi momenti esse in seminario munus tum directoris, tum confessarii, ut mature alumnos dirigant, eorum animos efforment, defectum aptitudinis aperiant, imo nisi in confessario confessionis sigillum vel simile secretum obstat, ineptos etiam relegandos curent.

7. 1) Titulus sustentationis congruae ostendi debet in susceptione primi 603 ordinis sacri, i. e. subdiaconatûs: qui si periit, ante alium sacrum ordinem denuo aliquis requirendus est. Imo etiam si post susceptum presbyteratum amittitur, sacerdos propterea quidem non manet suspensus, sed Ordinarius tenetur eum compellere ad alterius tituli subrogationem. Ad quam tenentur etiam religiosi dimissi vel saecularizati; in locis Missionum saltem probare debent, sibi suppetere, unde vivant: cf. in *Collect. Mission.* n. 785, 11 et 12 Instr. S. C. de Prop. F. 17. Febr. 1871; imo ejusmodi dimissi aliquando declarantur „interim suspensi“: cf. lib. period. Linz. a. 1889 pag. 619.

2) Legitimus titulus per se est a) *beneficium* ecclesiasticum re obtentum et sufficiens; b) *patrimonium*, quem titulum Episcopus pro suo arbitrio propter necessitatem vel utilitatem suae ecclesiae admittere potest; atque Episcopi est, pro consuetudine loci patrimonii magnitudinem taxare: debetque curari, ut sit in re immobili fundatum vel saltem aequali certitudine gaudeat, neque alienabile est sine consensu Episcopi et alterius tituli suffectione: cui accedit titulus *pensionis*, si aequae certa est et perpetua.

3) Aliquando Episcopi recipiunt facultatem ordinandi ante beneficii collationem, modo providere possint clericorum in cura animarum laborantium honestae sustentationi sive per pensionem sive alio modo. Sic in Anglia ordinantur presbyteri titulo *missionis*, quum solemnem promissione servitio ecclesiae sese addicere debeant, sustentantur autem collectis et oblationibus fidelium¹: alibi vocatur titulus *servitii ecclesiae*.

¹ Neque in Americae Sept. Statibus Foeder. circa ordines eosque sacros conferendos hucusque eae leges induci poterant, quae sunt communis ecclesiarum norma. Quoniam beneficia ecclesiastica non existunt, neque patrimonii titulo tot sacerdotes ordinari possunt, quot curae animarum sufficiant: indultum est a SS. Pontificibus, ut Praesules Americani *titulo missionis* ordinationes conferre possent. — Verum 1) id solummodo per modum privilegii conceditur, quod cum aliis suo tem-

4) Religiosis solemniter professis sufficit titulus *religiosae paupertatis*. Verum ille non admittitur pro novitiis neque pro professis votorum simplicium, ut expresse cautum est per S. Congr. Reg. Quare si ratio est illos religiosos ante solemnem professionem ad sacros ordines promovendi, alius titulus mensae exhiberi debet. Pius IX. enim 12. Junii 1858 ad declarandas literas encycl. S. Congregationis Reg. (a die 19. Martii 1857) n. VIII. statuit: „Superiores regulares, ad quos spectat, concedere poterunt hujusmodi professis literas dimissorias dumtaxat ad primam tonsuram et ad ordines minores.“ Privilegium igitur speciale exhibitum a Lacroix l. c., alumnos promovendi etiam ad sacros ordines post vota *simplicia* exactâ probatione emissa, per communicationem ab uno ad alios religiosos ordines non transfertur. (Cf. etiam Const. Leonis XII. „*Plures inter*“ 11. Julii 1826.)

604 8. Quicumque non a suo Superiore ordinatur, *dimissoriis* literis indiget; qui vero a suo quidem Superiore ordinatur, at notabili tempore (puta circa 12 menses) extra ejus dioecesim versatus est, videl. per tale tempus, ut potuerit contrahere impedimentum canonicum, ab illius loci vel illorum locorum Ordinariis literas *testimoniales* habere debet. Vide Constitutionem Innoc. XII. „*Spectatores*“.

Relate ad regulares sufficit illa informatio, quae in admittendis novitiis praecedere debet sive ex Constit. Pii IX. (25. Jan. 1848 „*Romani Pontifices*“) sive ex peculiari instituti regularis praescripto. (Illa Constitutione exiguntur literae testimoniales „tum Ordinarii originis, tum etiam Ordinarii loci, in quo postulans post expletum decimum quintum annum aetatis suae ultra annum moratus fuerit“.)

Poenas inflictas in transgredientes v. infra n. 989 sqq.

605 9. Tempus ordinationis A. jure communi est:

1) pro *tonsura*: quaevis dies, hora — quilibet locus (v. Rubr. Pontific.);

2) pro *ordinibus minoribus* — modo ne sit ordinatio *generalis* —: dies Dominicae et de praecepto festivaе (etsi festa sunt nunc *suppressa*), modo *mane* fiat ordinatio; Missae celebratio non rigore requiritur;

3) pro *ordinibus sacris*: Sabbata 1) quatuor temporum, 2) ante Dominicam Passionis, 3) ante Pascha; idque solum *intra Missam*.

B. Ex privilegio autem sive conferendi sive recipiendi ordines etiam sacros „extra tempora“ licet ordines conferri etiam sacros quibuslibet diebus Dominicis et festivis de praecepto sive adhuc servatis, sive suppressis.

Imo contendunt nonnulli scriptores, necessarium non esse, ut sit dies festivus de praecepto. Verum S. Congr. constanter videtur sic interpretata esse privilegia, ut illa ad solos dies de praecepto festivos restringeret. Quare huic interpretationi standum est, nisi forte diuturna consuetudo legitimâ praescriptione ampliorem sensum legitimum alicubi

pore denuo a S. Sede peti et renovari debeat. 2) Dein contra vota PP. Baltim. Pius IX. voluit, ut retineretur lex, secundum quam clerici ante subdiaconatum juramento promitterent, se suae dioecesi vel missioni perpetuo inservituros (ita Pius IX. 6. Oct. 1867; v. Coll. Lac. III. col. 385). Quod nunc secundum votum PP. Concilii plen. Balt. III. ita moderatum est, ut liceat, idque sine novo juramento, intra eandem provinciam eccles. ex una dioecesi in aliam transire de consensu utriusque Ordinarii: cf. Acta et decreta Conc. plen. Balt. III. pag. CIV.

reddiderit. V. S. Alph. n. 797 dub. 4; Responsa S. Congr. v. Gury-Ball. II. n. 712 not. et nuperrime in *Marianopol.* 18. Maji 1883.

Potuit autem ipse tenor privilegii, quod vi quinquennialium etc. datur, laxiori interpretationi ansam dare, non adeo quidem propter verba illius indulti, quod S. Alph. l. c. affert pro regularibus, dicentis, „extra tempus diebus festivis duplicibus“ — nam expressio „diebus festivis“ ex iterato responso SS. Pontificum et S. Congr. designat festa, quae aut sunt, aut fuerunt ex praecepto a fidelibus in foro externo servanda¹ —, sed propter tenorem ejus indulti, quod, omissa quavis clausula, simpliciter dicit „extra tempora et non servatis interstitiis“, sicut re ipsa facultas exprimitur pro Episcopis Germaniae, Americae etc.

Interstitia igitur, nisi aut privilegium Apostolicae Sedis, aut in ali-606 quibus casibus dispensatio Episcopi intercedat, servanda sunt haec:

Ex Trid. Concilio 1) inter singulos ordines minores intercedat oportet *aliquod* interstitium: verum ex qualibet causa Episcopus dispensare potest: quare jam in pluribus locis consuetudo obtinuit, ut eodem die tonsura cum omnibus ordinibus minoribus conferatur. Cf. S. Alph. l. 6 n. 795; Laym. de sacram. ord. c. 8 n. 7: „nihil prohibet, quominus quatuor minores ordines eodem die conferantur: ita ex consuetudine ecclesiarum.“

2) Inter ordines minores et subdiaconatum intercedat (sess. 23. c. 11) *unus annus*, nisi necessitas vel utilitas ecclesiae *judicio Episcopi* aliud exposcat: facile igitur ab hoc interstitio Episcopus dispensare potest.

3) *Idem* dicitur de interstitio inter subdiaconatum et diaconatum, scilicet, ut ante annum non ascendat, „*nisi Episcopo aliter videatur*“.

4) Ut autem a diaconatu ad presbyteratum ascendatur, Tridentinum magis urget interstitium unius saltem anni; excipit tamen utilitatem ac necessitatem ecclesiae.

Privilegium S. Sedis non raro tribuit facultatem conferendi ordines etiam majores, „*interstitiis non servatis*“: quod si exstat, tamen ex hoc privilegio etiam simul cum altero recipiendi ordines extra tempora, nondum licet duobus vel tribus diebus continuo sibi succedentibus, etsi incidant festa de praecepto, ordines sacros recipere.

Nam ut hoc liceat, id expressius in privilegio debet contineri, ut e. g. „promoveri liceat tribus Dominicis aut festis diebus *etiam continuis* ad sacros, etiam presbyteratus, ordines“ (cf. Lacroix l. c. n. 2194, S. Alph. n. 796 dub. 2); siquidem juris communis prohibitio, ne suscipiantur duo sacri ordines *diebus continuatis* — ut ait S. Alph. — distincta est a lege, quae statuit interstitia servanda. Ita saltem est dicendum, si privilegium *personale* alicui datum est.

Prorsus autem prohibetur sub gravi, ne duo ordines sacri eodem die suscipiantur: v. S. Alph. n. 796, Trid. sess. 23 c. 13.

Imo, nisi contraria consuetudo legem elevavit, graviter prohibitum est, quominus eodem die ordines minores simul cum subdiaconatu suscipiantur (S. Alph. n. 797), sive plures ordines, quorum unus sacer sit.

10. Trid. l. c. cap. 11 innuit etiam, exercitium ordinis suscepti in interstitiis exigi posse ante ulterioris ordinis collationem. Verum obligatio

¹ Quod autem pro celebrandis officiis divinis in *Caeremoniali Epp.* dies festivi intelligantur *de quolibet festo chori duplici* (S. R. C. 22. Sept. 1703 in *Vien. Austriae*: Gard. n. 3664 ad 3), ad rem *nostram* non pertinet.

id exigendi non satis exprimitur, ut etiam S. Alph^{us} videtur concedere (n. 801): quare multo minus id exigi potest ab eo, cui ex privilegio diebus continuo sibi succedentibus majores ordines suscipere licet.

⁶⁰⁷ **Notanda praeterea.** 1. Pontificale monet, ut ordinandi recipiant S. Communionem: quod relate ad ordines minores, si intra Missam conferuntur, consilium est, non praeceptum; imo, secluso presbyteratu, ne in aliis quidem ordinibus sacris id sub gravi praecipi videtur. Cf. S. Alph. l. c., Lacroix l. c. n. 2225. In presbyteratu autem S. Doctor recte dicit, susceptionem S. Eucharistiae sub gravi obligatoriam esse, quum illa cum Episcopo concelebratio id exigat. — Hinc, seclusa S. Eucharistiae sumptione, ordines minores in statu peccati suscipere, grave sacrilegium non videtur, quum satis constet, eos sacramenti rationem non habere.

2. Relate ad preces et Missas, quae ordinatis secundum Pontificale injunguntur, dicendum est: 1) ex sententia S. Alphonsi de *obligatione* non constare inter theologos, quum alii dicant esse gravem obligationem, alii non esse gravem, alii nullam veram sub peccato obligationem (vide S. Alph. n. 829).

2) Quod ad Missas neopresbyteris injunctas attinet, sola Missarum forma, non applicatio indicitur, ita ut sine ulla dubitatione stipendium pro illis accipi possit: neque prius dicendae sunt, quam occurrat dies, in quo secundum rubricas Missam votivam celebrari licet. Id autem certum est, si ante ejusmodi diem occurrat sive festum Pentecostes, sive festum aliquod B. Mariae Virg., per Missam illam festivam satisfieri oneri injuncto celebrandi Missam de Spiritu Sancto, aut de B. Maria Virg.

3) „Nocturnus talis diei“, qui injungitur subdiaconis et diaconis, ex Resp. S. Congr. 11. Aug. 1860 in *Granat.*, sumendus est, nisi aliud exprimat Episcopus, *Nocturnus ferialis* illius diei, in quo fit ordinatio, i. e. 12 psalmi cum suis Antiphonis et Lectionibus, aut si in Dominica fit, *primus Nocturnus Dominicae*: vide *Analecta Juris Pont.* anni 1861 col. 351.

Reliqua, quae obligationes per ordines assumptas spectant, sequenti jam capite breviter exponenda esse duxi.

⁶⁰⁸ **Appendix.**

Praeter ea, quae ex communi doctrina de sacramentis intelliguntur, gravia peccata, quae in collatione et in susceptione ordinum occurrere possint, sunt praecipue haec:

1. ordinatio candidati vel irregularitate vel censurâ affecti;
2. ordinatio per saltum;
3. ordinum plurium, saltem si uterque sacer est, uno die collatio, sive susceptio, ac generatim ordinatio illegitimo tempore facta;
4. ordinatio sine legitimo titulo sustentationis;
5. ordinatio a ministro illegitimo;
6. ordinatio sine debita vocatione candidati;
7. ordinatio sine voluntate implendi onera ordinibus annexa.

Caput III.

De oneribus et favoribus ordinibus, praecipue sacris, annexis.

Cf. praeter scriptores supra allatos: Craisson l. c. n. 2051—2453, Coll. Lac. in omnibus fere conciliis provinc., Phillips *Lehrbuch des Kirchenr.* §§ 158—170.

Articulus I.

De obligationibus clericorum communibus.

Pleraque, quae hîc tractantur, clericos in sacris constitutos et ⁶⁰⁹ quoslibet beneficiatos et religiosos spectant, non ita clericos, qui sine alio statu in solis minoribus ordinibus constituti sint. Ceterum id in singulis §§ adnotabimus.

§ 1.

De veste clericali¹ et tonsura.

I. Ad vestem clericalem et tonsuram tenentur per se sub gravi clerici in Sacris constituti, et clerici beneficiati.

II. Quamquam clerici ordinum minorum, quando beneficium ecclesiasticum non possident, non tenentur per se sub ullo rigoroso praecepto ad habitum clericalem; tamen qui tertio admonitus ab Episcopo habitum clericalem (vestem et tonsuram) non assumit, amittit privilegium et fori et canonis (v. infra), S. Alph. l. 6 n. 827.

III. Vestis clericalis, etsi lege communi non est quoad formam plane determinata; tamen communis usus est, ut sit vestis talaris et nigri coloris, quam Episcopus stricte praecipere potest. Cf. Ben. XIV. loc. infra cit. — Ubi autem neque Episcopi praeceptum neque consuetudo vim legis habens ita urgent, et color similis et forma brevior ad talarem accedens tolerari potest.

IV. Etiam pro clericis per se sub gravi obstrictis parvitas materiae admittitur, ad quam determinandam non ad solum temporis spatium, quo aliquis habitum praescriptum deposuerit, sed etiam ad varias circumstantias attendi debet. — Seclusa igitur circumstantia aggravante, Lacroix l. 1 n. 672 spatium 4 vel 6 dierum saltem pro materia levi habet, idque ex multorum auctoritate confirmat. — De sola autem tonsura si sermo est, tempus multo longius ad gravem materiam requiritur.

V. Ut sine culpa clericalis habitus totaliter dimittatur, *gravis causa* requiritur, ut imminens persecutio, transitus per loca infidelium seu haereticorum cum periculo gravis injuriae: nisi forte legitima dispensatio causas illas latius nonnihil extendit.

¹ Quinque prioribus saeculis clericalis vestis propria non videtur exstitisse; attamen a saeculo sexto et deinceps apparet discrimen inter vestitum laicorum et clericorum; posteriores veste oblonga utebantur, imo in compluribus conciliis ejus usus praescribatur. Cf. Bened. XIV. *de syn. dioec.* lib. 11. cap. 8.